

Poetycki życiorys humanisty – Jan Kochanowski *Do gór i lasów*

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- podaje definicję słowa *autobiografia*,
- zna podstawowe fakty z życia Jana Kochanowskiego,
- wymienia cechy pieśni,
- zna i rozumie pojęcie *humanizm* oraz *humanista*.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- określić analogie między utworem a życiorysem twórcy,
- wskazać w utworze antyczne nawiązania,
- analizować i interpretować tekst poetycki,
- przygotować wystąpienie na zadany temat,
- referować w sposób czytelny i zrozumiały dla innych,
- posługiwać się słownikiem kultury antycznej,
- świadomie i swobodnie posługiwać się terminami *pieśń*, *humanizm*, *humanista*,
- komponować wypowiedzi ustne,
- robić notatki.

2. Metoda i forma pracy

Praca z tekstem, poszukująca, praca z encyklopedią, referat lub prezentacja..

3. Środki dydaktyczne

Materiały przygotowane przez nauczyciela, tekst pieśni Jana Kochanowskiego *Do gór i lasów*, *Mała encyklopedia kultury antycznej*, *Słownik terminów literackich*.

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Nauczyciel podaje temat zajęć i prosi uczniów o zapoznanie się z tekstem pieśni Kochanowskiego *Do gór i lasów*.

b) Faza realizacyjna

1. Wyznaczony wcześniej uczeń przedstawia życiorys Jana Kochanowskiego. Może to zrobić w formie referatu lub prezentacji (z wykorzystaniem zdjęć, foliogramów). Pozostali robią notatki w zeszytach. Oto najważniejsze informacje, które powinny być zanotowane. Nauczyciel ewentualnie uzupełnia informacje po zakończeniu wystąpienia ucznia.
 - Jan Kochanowski – twórca renesansowy, urodził się w 1530 roku w Sycynie;
 - w wieku 14 lat zapisał się na Wydział Sztuk Akademii Krakowskiej, gdzie zetknął się z nową myślą religijną, nową literaturą, z architekturą renesansową;
 - lata 1551 – 1552 to okres studiów w Królewcu;
 - okres od 1552 do 1558 roku to czas pobytu we Włoszech i studiów w Padwie. Pobyt ten był przerywany kilkakrotnymi powrotami do Polski. Okres nauki we Włoszech pozwolił Kochanowskiemu na gruntowny rozwój intelektualny oraz dał możliwość różnych wypraw (np. do Neapolu, gdzie widział legendarne groty wieszczki Sybilli);
 - w 1559 powrócił na stałe do kraju, już jako znany poeta (w drodze powrotnej odwiedził jeszcze Francję i Niemcy);
 - w Polsce osiada na dworze króla Zygmunta Augusta, uczestniczy w wyprawie wojennej przeciwko Moskwie, by wreszcie osiąść na stałe w Czarnolasie;
2. Nauczyciel zapoznaje uczniów z terminem humanizm.

Humanizm – prąd umysłowy ukształtowany we Włoszech na początku XIV wieku, a potem rozprzestrzeniający się w całej Europie jako reakcja na światopogląd i ideały moralne średniowiecza. Bezpośrednie inspiracje czerpał z filologii i literatury antyku. Ośrodkiem zainteresowania humanizmu był człowiek, jego osobowość oraz społeczne i przyrodnicze uwarunkowania jego życia. Zgodnie z maksymą Terencjusza „Jestem człowiekiem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce” badawczymi zainteresowaniami objęto człowieka, sposoby jego społecznych zachowań. Głoszono autonomię człowieka zwłaszcza w dziedzinie moralności oraz dążono do osiągnięcia wszechstronnego rozwoju jednostki.

Słownik terminów literackich, pod red. J. Sławińskiego, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1976, s. 157.

3. Następnie prowadzący proponuje przejście do analizy utworu. Aby ułatwić pracę, podaje pytania do tekstu:
 - 1) Jakie środki poetyckie zastosował autor? Czemu one służą? (anafory, wykrzykniki, pytania)
 - 2) Określ funkcję pytań zawartych w wierszu.
 - 3) Kim był Proteusz? Dlaczego Jan Kochanowski porównuje się właśnie do niego?

Nauczyciel wyznacza jednego z uczniów, aby sprawdził w *Małej encyklopedii kultury antycznej* kim był Proteus

Proteus – bóstwo morskie; posiadał dar przepowiadania przyszłości i zdolność przekształcania się w różne postacie, np. tygrysa, lwa, smoka, jaszczurkę, strumyk, kamień, płomień. Chcąc otrzymać od Proteusa przepowiednię, należało go schwytąć i zatrzymać pomimo zmieniania postaci.

[*Mała encyklopedia kultury antycznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1983, s. 720.]

- 4) W tekście wiersza zawarte zostały fakty z życia poety. Wskaż fragmenty, które na to wskazują.
- 5) Na podstawie tekstu pieśni Kochanowskiego nakreśl obraz renesansowego humanisty.
- 6) Jak odczytujesz sens słów poety:

*Dalej co będzie? Srebrne w głowie nici,
A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci.*

c) Faza podsumowująca

Prowadzący prosi o odczytanie kilku interpretacji, powtarza pojęcia wprowadzone na lekcji, wyjaśnia ewentualne wątpliwości.

5. Bibliografia

1. Kochanowski J., *Do gór i lasów*, [w:] tegoż, *Nie porzucaj nadzieje*, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1988, s. 17.
2. Kowalczykowska A., Mrowcewicz K., *Kto czyta, nie błądzi. Literatura i kultura. Gimnazjum 2*, Wydawnictwo STENTOR, Warszawa 2000.
3. *Mała encyklopedia kultury antycznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1983, s. 720.
4. *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1976.
5. Ziomek J., *Literatura odrodzenia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1986.

6. Załączniki

Zadanie domowe

Napisz swój życiorys. Możesz to zrobić w formie poetyckiej. Pamiętaj, aby uwzględnić istotne szczegóły: datę i miejsce urodzenia, etapy edukacji, osiągnięcia, zainteresowania, miejsca podróży.

7. Czas trwania lekcji

2 x 45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Lekcję poprzedza praca domowa dla chętnego ucznia polegająca na przygotowaniu referatu lub prezentacji życiorysu J. Kochanowskiego.